C8867

Iată-l , sub privirea ochilor noştri fizici, în imaginea pe care, de 11 ani, decând ne-a părăsit pentru totdeauna, o păstrăm, vie şi luminoasă, în suflete , toţi cei ce am avut marea cinste de a-i fi fost colaboratori, prieteni sau partizani politici, prin încrederea şi simpatia de care ne-a învrednicit.

Aceasta, pentrucă fiecare în parte şi toţi laolaltă am slujit, cu credinţă şi devotament, cu statornicie şi onestitate, ideologia şi programul partidului ce conducea, în realizările ce stau şi vor sta, deapuruni, ca tot atâtea pietre angulare, la înfăptuirea României Mari şi consolidarea instituţiilor ei constituţionale.

Iată-l, apoi, în atitudinea, pe care, ca unul ce moştenise dela părintele său înţeleapta dar şi bărbătească deviză, îndrăsneală în cele bine chibzuite , o avea atunci, când, covârşit de marea răspundere a situaţiei ce deţinea şi de înalta-i conştiinţă patriotică, trebuia să examineze, în delung şi serios, evenimentele şi acţiunile politice naţionale, înainte de a le fi hotărît şi de a le fi executat.

Atitudinea aceasta, familiară celor ai săi, i-a ştiut-o imprima intuiţia genială şi arta incomparabilă a celui mai mare sculptor al vremurilor noastre, în expresia gânditoare şi, în acelaş timp, îngrijorată, scoasă, cu minunată măestrie, din blocul de granit amorf, prefăcut în

splendidul monument ce ne stă în faţă.

Si iată-l, în fine, aci, în preajma caselor, în care şi-a trăit cele mai însemnate şi grele momente ale vieţii sale publice, dar şi cele mai fericite şi emoţionante clipe ale vieţii noastre naţionale,- lângă tezaurul de cărţi şi publicaţiuni, preţioase şi rare, privitoare, în deosebi, la trecutul neamului şi pământului românesc, pe care le strânsese, cu o nobilă şi rară pasiune, ca să poată afla în ele cât mai numeroase mărturii asupra faptelor mari şi strălucite ale înaintaşilor, al căror continuator se credea îndatorat să fie, pe aceleaşi drumuri ale evoluţiei noastre istorice, pe care au mers şi au stăruit aceşti înaintaşi.

X

Ori, dacă îl avem, astăzi, în acest triplu ipostas, este graţie aceleia ce l'a gândit şi dorit astfel şi graţie aceluia ce a întruchipat acest gând şi această dorinţă, într'o operă de artă unică, până acum, la noi, în ţară, - D-nei Elisa Brătianu şi D-lui Ivan Mestrovic, cărora, deci, le datorăm cele dintâi ale noastre omagii de recunoscătoare mulţumiri. Inainte însă de a o face, aşa cum se cuvine, fie-mi îngăduit ca, în calitate de Preşedinte al Comitetului pentru înălţarea acestui monument, să arăt, în câteva cuvinte, în ce a con-

stat lucrarea sa.

Intr-o scrisoare pe care D-na Elisa Brătianu binevoia a mi-o trimite, în toamna anului 1935, mă întreba, dacă nu cred nimerit ca monumentul ce se hotărîse a fi ridicat lui Ion I.C. Brătianu, îndată după moarte, să fie înfăptuit măcar la împlinirea unui deceniu dela această fulgerătoare şi sguduitoare moarte - timp suficient - adăoga D-na Brătianu - pentruca obiectivitatea şi dreptatea istorică se se fi înstăpânit asupra personalităţii şi operei lui şi dacă nu ar fi bine să iniţiez constituirea unui Comitet pentru realizarea acestui scop.

Prea onorat de această solicitare şi fericit că puteam aduce - şi după moarte - prinosul picasei mele străduinţe aceluia căruia i-am purtat, ca toţi cei ce au avut fericirea de a-l fi cunoscut mai deaproape, un respect şi o admiraţie nemărginită, mi-am dat silinţa să răspund, cu toată graba şi râvna, sarcinei ce astfel mi se încredinţase.

Am alcătuit, deci, de îndată, din foştii săi colaboratori, un Comitet, la care au binevoit a adera, din primul moment, cei mai proeminenţi reprezentanţi ai vieţii noastre naţionale : Mareşalul Averescu, Octavian Goga, Const. Argetoianu, Gh. Mironescu, Dr. N. Lupu şi alţii. Si trebue să mărturisesc , aci, public, că oriunde, direct şi

indirect, personal sau prin prieteni, m'am adresat, spre a fi sprijinit în acţiunea noastră, moral sau material, am găsit nu numai cea mai înaltă şi deplină înţelegere, dar şi cel mai însufleţit şi larg concurs.

Astfel, pe lângă fondul deja adunat, prin stăruinţa distinsului amic, D-l Tancred Constantinescu, s'au putut strânge mijloace îndestulătoare, spre a face faţă tuturor obligaţiunilor şi necesităţilor ce ni se impuneau. In acelaş timp, execuţia monumentului a fost încredinţată D-lui Ivan Mestrovic, căruia i se sugerase concepţia operei după cum se socotise că trebuia să fie, mai expresiv şi caracteristic, reprezentată posterităţii imaginea, în chip neînsufleţit, a celui mai glorios om politic român al epocei noastre.

La rândul său, marele artist s'a ţinut strict de angajamentul luat, de a termina, transporta şi aşeza monumentul la Bucureşti în vara anului 1937, aşa ca să poată fi inaugurat la împlinirea celor 10 ani dela trecerea în eternitate a lui Ion I.C. Brătianu. Iar dacă aceasta nu s'a întâmplat, atunci, în toamna anului trecut, aşa cum era plănuit, este pentrucă D-na Elisa Brătianu, suferindă fiind, am crezut cu toţii că nu se putea face o asemenea inaugurare în lipsa D-niei Sale.

Incheiu această scurtă relaţie cu o întreită datorie ce mi se mai impune. Şi anume :

să aduc D-lui Ministru Mircea Cancicov cele mai vii mulţumiri pentru sprijinul, pe care, cu inima sa caldă şi mintea sa luminată, l-a dat Primăriei Municipiului, ca să poată expropria terenul pe care s'a întocmit piaţa monumentului,- sprijin, fără de care, trebue s'o mărturisesc deschis, marile greutăţi întâmpinate de D-l Alex. Donescu, fostul Primar General al Capitalei, în această privinţă , nu s'arvfi putut, desigur, înlătura ;

să relevez munca şi talentul cu care D-l Arhitect Horia Teodoru a executat planul de întocmire al pieţii, după sugestiile D-lui Mestrovic şi cadrul minunat de plantaţii în mijlocul căruia se va găsi, peste câţiva nai, monumentul lui Ion I.C. Brătianu;

să exprim toată gratitudinea celor cari, sub orice formă,ne-au ajutat, cu atâta devotament şi generozitate, să ducem la bun şi deplin sfârşit misiunea noastră şi al căror nume, contribuţii şi merite vor fi arătate în darea de seamă pe care Comitetul ce am avut onoarea să-l prezidez o va publica cât de curând cu privire la activitatea şi gestiunea sa.

Dar toate acestea nu s'ar fi putut îndeplini, nici aşa de în

aflat, în permanenţă, stimulul şi grija, plină de iubire şi pietate, ale D-nei Elisa Brătianu. Căci numai datorită acestui stimul şi acestei griji avem, astăzi, în centrul Capitalei, în acest liniştit loc de reculegere şi reconfortare sufletească, monumentul făuritorului politic al României Mari, în legătură directă cu instituţia culturală, căreia de 11 ani Domnia-Sa i-a consacrat şi îi consacră tot rostul şi scopul vieţei sale - " Biblioteca Ion I.C. Brătianu ". Iată dece nu avem cuvinte spre a ne exprima, după cum se cuvine, întreaga gratitudine şi recunoştinţă ce datorăm D-nei Elisa Brătianu.

X

Dându-vă în primire acest monument, vă rugăm, D-le General şi D-le Primar, să-l păstraţi şi îngrijiţi cu aceleaşi sentimente cu care el a fost ridicat. Căci, dacă lumea românească pare a se fi îndepărtat puţin dela cultul trecutului şi oamenilor săi mari, aceasta nu poate fi, decât, îmi îngăduesc să cred, ceva trecător, întrucât, călăuzit de minunatul său bun simţ şi perfectul său echilibru sufletesc, poporul nostru va rămâne pe lângă vechile altare ale neamului, ştergând, cum spunea, cândva, aşa de frumos şi impresionabil, Octavian Goga, praful

depe ele şi închindându-se cu aceiaşi pietate eroilor şi mucenicilor lui consacraţi.

Atunci se va vedea, mai bine, poate, decât astăzi, ce operă grandioasă, sub raport social, politic şi naţional, a înfăptuit Ion I.C. Brătianu şi cum această operă, oricât de genial ar fi fost omul căruia istoria i-o va atribui, n'ar fi putut-o îndeplini, fără de sprijinul organismului politic, încercat şi diciplinat, care a stat, puternic şi neclintit, în juru-i şi l-a susţinut, cu toată credinţa şi devotamentul.

De aceia, ca şi părintele său, a preţuit, în acest organism politic, instrumentul prin care ţara şi conducătorii ei au realizat, rând pe rând, înfăptuirile de căpetenie ale Românie moderne, dela Unirea Principatelor până la Intregirea naţională. Si de aceia, ca şi acela, l-a cultivat cu o grije, cu un interes şi cu o dragoste particulară, imprimându-i toată autoritatea şi tot prestigiul său personal.

X

~~Strânsa şi indestructibila legătură dintre aceşti mari conducători şi organismul politic pe care şi-au rezimat întreaga lor operă, a asigurat şi garantat ţării stabilitatea şi continuitatea~~

tindu-le, cu drept cuvânt, cele mai puternice pârghii ale vieţii noastre naţionale, n'a voit un moment să le nesocotească şi să se abată dela ele.

Căci, incontestabil, cu geniul său politic şi cu incomparabilele sale calităţi de voinţă şi energie, Ion I.C. Brătianu ar fi putut fi, dacă ar fi voit, un mare şi desvărşit conducător de autoritate al timpului său. N'a voit-o însă, pentru că ţinea să continue şi să ducă până la capăt opera predecesorilor săi, după credinţele şi sentimentele acestora, cu mijloacele şi metodele lor, cari, singure, pot stabili legătura şi solidaritatea între generaţiuni.

Aşa se face că, intrat în istorie, Ion. I.C. Brătianu va fi socotit pentru Regele Unităţii Naţionale, ceiace părintele său, Ion C. Brătianu, a fost pentru Regele Independenţei române şi ceiace Mihail Kogălniceanu a fost pentru Domnul Principatelor Unite - slujitor credincios, leal şi devotat al intereselor mari şi permanente ale neamului şi executor chibzuit, hotărît şi energic, al realizărilor reclamate de aceste interese. Aceasta însă totdeauna şi numai prin mijlocirea Coroanei, a cărei strălucire şi al cărei prestigiu ţinea să le sporească mereu, ferindu-o de orice i-ar fi putut aduce vre o unbrire sau ştirbire.

X

In sfârşit, mai fie-mi îngăduit, onorată asistenţă, să adaog, la cele spuse până aci, o mulţumire - o emoţionantă mulţumire pentru înalţii prelaţi ai celor trei ţări române, reunite la sânul patriei mume, acum 20 de ani, cari oficiind, azi, împreună, la ceremonia inaugurării acestui monument, au înţeles să dea un sens simbolic serbării noastre, subliniind , în acest chip, supremul omagiu pe care aceste ţări îl aduc memoriei aceluia ce a prezidat actul reîntoar - cerii lor la pivotul, în jurul căruia, de veacuri, plutea sufletul întregului neam românesc.

La omagiul acesta, atât de mişcător, suntem fericiţi că putem alătura şi noi, reprezentanţii băştinaşi ai acestor provincii, sen - timentele noastre de înaltă admiraţie şi neperitoare recunoştinţă faţă de cel ce a fost Ion I.C. Brătianu - pentru înţelepciunea şi patriotismul cu cari a condus naţiunea în războiul de desrobire al lor, pentru demnitatea şi hotărîrea cu care a susţinut drepturile lor la Conferinţa de Pace şi pentru grija şi afecţiunea pe care le-a avut întotdeauna pentru ele, ca pentru cele mai noui, dar şi pentru cele mai scumpe podoable ale Coroanei regale române.

Domnule Primar, noi trecem, el va dăinui însă. Personalitatea sa istorică va rămâne în amintirea perpetuă şi mereu crescândă în conştiinţa şi inima generaţiilor ce se vor succeda pe acest pământ românesc, până la capăt. Prin faţa monumentului său se vor perinda rânduri şi rânduri de urmaşi, cari, reluând cultul sacru al înaintaşilor pentru mai marii lor, se vor închina, ca şi aceştia, umbrelor eroice şi neperitoare ale trecutului, cu aceiaşi invocaţie a poetului de pe vremuri :

Plecaţi genunchii voştri întâiu pela morminte
Şi ţărâna străbună, fierbinte-o sărutaţi.
De-al lor curaj, virtute, aduceţi-vă aminte
Şi voi patriotismul de-acolo-l învăţaţi !